

Rejstřík pojmů

Absolvent	Absolventem předškolního až vysokoškolského vzdělávání je osoba, která úspěšně dokončila, tj. absolvovala, určitý stupeň školního vzdělávání. Počet absolventů je v tabulkách uváděn za aktuální či předchozí školní či kalendářní rok a je součtem žáků či studentů, kteří absolvovali vzdělávání buď v období mezi 1. zářím až 31. srpnem (pokud se jedná o jiné vzdělávání než vysokoškolské), nebo v průběhu jednoho kalendářního roku (jedná-li se o vzdělávání vysokoškolské). Do celkového počtu absolventů se zahrnují všichni absolventi bez ohledu na to, zda již někdy v minulosti nějaké vzdělávání té samé úrovně absolvovali. Jeden absolvent může v tom samém roce absolvovat jeden i více studijních programů, oborů studia, na různých vysokých školách, fakultách apod. Celkový počet absolventů tedy nemusí souhlasit se součtem počtu absolventů v jednotlivých tříděních.
Adaptační období začínajícího učitele	Adaptační období je klíčovým okamžikem pro pedagogickou kariéru každého učitele. Jako adaptační období se zpravidla označuje období prvních dvou let kariéry učitele. V tomto období se učitel reálně seznamuje se školou, v níž začíná učit, se žáky a s tím, jak je rozvíjet a jak s nimi pracovat, s kolegy, s pravidly komunikace se zákonnými zástupci, s dokumentací školy a také s dalšími činnostmi, které v rámci své pracovní náplně bude řešit. V průběhu dvouletého období spolupracuje začínající učitel zejména s uvádějícím učitelem, s nímž jej prováže vedení školy. Uvádějící učitel je začínajícímu učiteli průvodcem: je proto důležité, aby si lidsky vyhovovali a aby spolu mohli bezpečně a bez obav probírat citlivá témata týkající se problémů nebo nedostatků jednoho či druhého. Uváděný učitel by proto měl mít možnost ovlivnit výběr uvádějícího učitele nebo od spolupráce odstoupit. Uvádějící učitel se stává ideálně i tandemovým/ párovým učitelem, metodicky jej vede a pomáhá mu zvládat úkoly a situace, které vzdělávání a provoz školy přinášejí. Více viz zde.
Asistent pedagoga	Funkce asistenta pedagoga je jedním z podpůrných a vyrovnávacích opatření podle vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů § 1 odst. 1 až 3, která zlepšují přístup žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ke vzdělávání a současně přispívají k vytváření inkluzivního prostředí třídy a k naplňování vzdělávacích potřeb všech žáků ve třídě, ve které se vzdělává žák/žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.
Běžná škola	Jako „běžná škola“ je označena škola s minimálně jednou běžnou třídou. Na běžné škole mohou být třídy běžné i speciální (zřízené podle § 16, odst. 9 Školského zákona č. 561/2004 Sb.). Speciální třídy jsou zřízeny primárně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), ti však mohou být též individuálně integrováni do běžných tříd.
Běžná třída	Běžné třídy nejsou primárně určeny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), může v nich však docházet k individuální integraci těchto žáků. Třídy zřízené podle § 16, odst. 9 Školského zákona (č. 561/2004 Sb.) se pro potřeby výkaznictví označují jako „speciální třídy“. Ostatní třídy se označují jako „běžné třídy“.

Cizí státní občanství	U každého dítěte (v případě mateřských škol), žáka (v případě základních a středních škol) či studenta vyšší odborné školy se eviduje pouze jedno státní občanství. Pokud má dítě dvojí občanství, upřednostní se české, dále občanství státu EU. Studenti vysokých škol však mohou být evidováni pod více občanstvími.
Čtyřleté gymnázium	Čtyřleté gymnázium se řadí do kategorie středního vzdělávání všeobecného zaměření a poskytuje vyšší sekundární vzdělávání. Více viz výklad k pojmu gymnázium.
Denní forma vzdělávání	Pojem denní forma vzdělávání se užívá u základního, středního a vyššího odborného vzdělávání. Představuje klasickou formu školní docházky s pravidelnou výukou realizovanou ve škole ve všedních dnech v týdnu. Pro střední a vyšší odborné vzdělávání upravuje Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 25) i ostatní formy vzdělávání, tj. večerní, dálkovou, distanční a kombinovanou. Vzdělání dosažené ve všech formách vzdělávání je rovnocenné. Zákon také udává, že délka dálkového, večerního, distančního nebo kombinovaného vzdělávání je nejvýše o 1 rok delší než doba vzdělávání v denní formě. Jeden žák/student může být zapsán do více forem vzdělávání, např. studovat jeden obor v denní formě a druhý v dálkové. Součet žáků/studentů jednotlivých forem vzdělávání tak nemusí odpovídat celkovému počtu žáků/studentů.
Dětský domov	Dětský domov je školským zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Dle § 12 zákona č. 109/2002 Sb. je účelem dětského domova zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb, přičemž plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.
Dětský domov se školou	Dětský domov se školou je školským zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Dle § 13 zákona č. 109/2002 Sb. je účelem dětského domova se školou zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mají-li závažné poruchy chování, nebo které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, nebo s uloženou ochrannou výchovou. Do dětského domova se školou mohou být umístovány děti zpravidla od šesti let do ukončení povinné školní docházky.
Diagnostický ústav	Diagnostický ústav je školským zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Dle zákona č. 109/2002 Sb., § 5 přijímá děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou; děti s uloženou ochrannou výchovou také na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení umísťuje do dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Podle potřeb dítěte plní úkoly diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné a sociální, organizační a koordinační.
Gymnázium	Gymnázia se řadí do středního vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření (cílem je tedy připravit žáka pro další studium). Dle délky studia se gymnázia dělí na čtyřletá, šestiletá a osmiletá. Osmiletá a šestiletá gymnázia bývají společně nazývána víceletými gymnázii a žáci do nich nastupují po ukončení 5., resp. 7. ročníku základní školy. V nižších ročnících (1. až 4., resp. 1. až 2.) žáci plní povinnou školní docházku odpovídající nižšímu sekundárnímu vzdělávání. Ve vyšších ročnících (5. až 8., resp. 3. až 6.) pak vzdělávání ve víceletých gymnáziích odpovídá vzdělávání v 1. až 4. ročníku čtyřletého gymnázia a řadí se do vyššího sekundárního vzdělávání všeobecného zaměření.

Individuální vzdělávání	Individuálně vzdělávaný žák je žák přijatý do školy k plnění povinné školní docházky, který se však vzdělává mimo instituci školy. Za každé pololetí vykonává ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky, zkoušky z příslušného učiva. O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka. Současná legislativní úprava umožňuje individuální vzdělávání na 1. i na 2. stupni ZŠ, a to podle § 41 Školského zákona (č. 561/2004 Sb.) ve znění účinném od 1. 9. 2016. Až do školního roku 2015/16 tak měli možnost individuálního vzdělávání pouze žáci prvního stupně.
KKOV (Klasifikace kmenových oborů vzdělání)	Klasifikace kmenových oborů vzdělání je národní klasifikace, která rozlišuje mezi různými kategoriemi oborů a skupin oborů vzdělávání. Správcem klasifikace je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Více viz zde.
Konzervatoř	Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. V denní formě vzdělávání se konzervatoře dělí dle délky trvání na šestileté a osmileté. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) může být délka studia upravena, pro tyto obory konzervatoří se užívá označení „ostatní“. V osmiletých konzervatořích žáci v 1. až 4. ročníku plní povinnou školní docházku. Na konci 8. ročníku skládají maturitní zkoušku a absolutorium, na základě kterého získávají titul Dis. Do šestiletých konzervatoří nastupují žáci, kteří již mají povinnou školní docházku splněnou. Nejdříve po čtyřech letech studia skládají maturitní zkoušku, na konci šestiletého studia skládají absolutorium a získávají titul Dis. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., Část pátá).
Kvalifikace	Kvalifikovanost učitelů je posuzována podle Zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb.), ve znění pozdějších předpisů, a příslušných výjimek (§ 22 odst. 5 a 6, § 32 odst. 1, § 8, odst. 3, § 9, odst. 8, § 10, odst. 2, § 11).
Mateřská škola	Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte je předškolní vzdělávání povinné.
Nástavbové studium	Nástavbové studium je studium zakončené maturitní zkouškou a je určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem (v délce 3 let denní formy studia) v příbuzném oboru vzdělání. V denní formě trvá dva roky. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 83).
Nově přijatí do 1. ročníku	Do nově přijatých do 1. ročníku jsou zahrnuti všichni žáci přijatí do 1. ročníku bez žáků, kteří opakují 1. ročník, a bez žáků, kteří ve studiu pokračují po jeho přerušení.

Odklad povinné školní docházky	Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok. Žádost musí být doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 37).
Osmileté gymnázium	V osmiletých gymnáziích žáci v 1. až 4. ročníku plní povinnou školní docházku. Osmileté gymnázium se řadí do kategorie středního vzdělávání všeobecného zaměření a poskytuje nižší (1. až 4. ročník) a vyšší (5. až 8. ročník) sekundární vzdělávání. Spolu s šestiletým gymnáziem bývá též označováno jako víceleté gymnázium (viz též výklad k pojmu gymnázium).
Osmiletá konzervatoř	V osmiletých konzervatořích žáci v 1. až 4. ročníku plní povinnou školní docházku. Na konci 8. ročníku skládají maturitní zkoušku (tj. dokončí střední vzdělávání) a následně absolutorium, na základě kterého získávají titul Dis. (tj. dokončí vyšší odborné vzdělání na konzervatoři). Viz též výklad u pojmu konzervatoř.
Ostatní formy vzdělávání	Pojem „ostatní formy vzdělávání“ je v této publikaci užíván výhradně v tabulkách o středním a vyšším odborném vzdělávání a označuje jakékoli jiné formy vzdělávání než denní. Mezi tyto formy vzdělávání řadíme večerní, dálkovou, distanční a kombinovanou formu. Ve Školském zákoně (č. 561/2004 Sb., § 25) jsou tyto formy vzdělávání definovány následovně: – Večerní formou vzdělávání je výuka organizovaná pravidelně několikrát v týdnu v rozsahu 10 až 18 hodin týdně v průběhu školního roku zpravidla v odpoledních a večerních hodinách. – Dálkovou formou vzdělávání je myšleno samostatné studium spojené s konzultacemi v rozsahu 200 až 220 hodin ve školním roce. – Distanční formou vzdělávání se rozumí samostatné studium uskutečňované převážně nebo zcela prostřednictvím informačních technologií, popřípadě spojené s individuálními konzultacemi. – Kombinovanou formou vzdělávání je střídání denní a jiné formy vzdělávání stanovené tímto zákonem. Jeden žák/student může být zapsán do více forem vzdělávání, např. studovat jeden obor v denní formě a druhý v dálkové. Součet žáků/studentů jednotlivých forem vzdělávání tak nemusí odpovídat celkovému počtu žáků/studentů.
Ostatní konzervatoře	Ostatní konzervatoře jsou jiné konzervatoře než šestileté a osmileté.
Pedagogický pracovník	Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost. Taková činnost se vyznačuje přímým působením na vzdělávaného, pomocí kterého je uskutečňována výchova a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu ("přímá pedagogická činnost"). Na úrovni předškolního až vyššího odborného vzdělávání se mezi pedagogické pracovníky řadí učitelé, vychovatelé, speciální pedagogové, psychologové, pedagogové volného času, asistenti pedagoga, trenéři, vedoucí pedagogičtí pracovníci (viz Zákon o pedagogických pracovnících, č. 563/2004 Sb., § 2, odstavce 1, 2). Na úrovni vysokých škol jsou pod pedagogické pracovníky zahrnuti pedagogičtí pracovníci vědy a výzkumu, profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí pracovníci.

Povinná školní docházka na základních školách	Povinná školní docházka se vztahuje na občany České republiky a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů. Dále se povinná školní docházka vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany. Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku. V ČR se povinná školní docházka uskutečňuje v základních školách, v 1. až 4. ročníku osmiletého gymnázia či osmileté konzervatoře a v 1. až 2. ročníku šestiletého gymnázia. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 36).
Povinná školní docházka plněná v zahraničí	Kromě docházky do základní školy v České republice může žák plnit povinnou školní docházku ve škole mimo území České republiky, ve škole zřízené při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu České republiky, v evropské škole působící na základě Úmluvy o statutu Evropských škol, nebo formou individuální výuky v zahraničí. Od školního roku 2017/18 přitom není povinností, aby dítě bylo v evidenci kmenové školy v ČR. Vznikla alternativa k zápisu do kmenové školy v ČR a rodiče tak mohou vedle zápisu do kmenové školy také dokládat plnění povinné školní docházky ministerstvu. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 38 odst. 3)
Povinné předškolní vzdělávání	Předškolní vzdělávání je povinné pro dítě, které do začátku školního roku dovrší pěti let. Tato povinnost se zavedla od školního roku 2017/2018. Děti s povinností předškolního vzdělávání mají při přijímání do veřejných mateřských škol přednost před dětmi mladšími.
Předškolní vzdělávání	Předškolní vzdělávání slouží k přípravě dětí pro vstup do povinné školní docházky. Kromě mateřských škol jej zajišťují přípravné třídy základních škol a přípravné třídy základních škol speciálních.
Přípravné třídy	Přípravné třídy jsou zřizované při základních školách. Může je zřizovat obec, svazek obcí nebo kraj se souhlasem krajského úřadu a jsou určeny pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl povolen odklad školní docházky. Přípravnou třídu lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně deset dětí. Viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 47).
Přípravný stupeň základní školy speciální	Přípravný stupeň je zřizován při základních školách speciálních. Poskytuje přípravu na vzdělávání v základní škole speciální dětem se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem. Do třídy přípravného stupně základní školy speciální lze zařadit dítě od školního roku, v němž dosáhne 5 let věku, do zahájení povinné školní docházky, a to i v průběhu školního roku. Třída přípravného stupně základní školy speciální má nejméně 4 a nejvýše 6 žáků. Vzdělávání v přípravném stupni základní školy speciální trvá nejvýše 3 školní roky. Viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 48a).
Psycholog	Školní psycholog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, případně školním speciálním pedagogem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. Školní psycholog či školní speciální pedagog vytváří systém včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi a vytváří strategii používání ve školách pro prevenci výukových obtíží ve vztahu k reedukaci. Dále se věnuje metodické podpoře učitelů, zajišťuje krizovou intervenci. Více viz zde.

Speciální pedagog	Školní speciální pedagog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence , výchovným poradcem , případně školním psychologem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. Věnuje se zejména dětem se specifickými vzdělávacími potřebami, jejich rodičům, ale také pedagogům, se kterými řeší aktuální krizové intervence se žáky, se kterými následně pracuje při individuálních hodinách a systematicky napomáhá při nápravě jejich chování či zlepšení prospěchu. Více viz zde .
Speciální třída	Speciální třídy jsou třídy určené výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Kromě škol pro žáky se SVP, kde jsou všechny třídy označeny jako speciální, se speciální třídy zřizují i na běžných školách. Třídy zřízené podle § 16, odst. 9 Školského zákona (č. 561/2004 Sb.) se pro potřeby výkaznictví označují jako „speciální třídy“. Ostatní třídy se označují jako „běžné třídy“.
Střední vzdělávání	Střední (středoškolské) vzdělávání navazuje na základní vzdělávání a zahrnuje několik druhů. Zejména jsou to: (nižší) střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou a nástavbové studium Střední vzdělání lze v ČR získat též na konzervatoři, a sice nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu (určeného pro absolventy základních škol), nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu (v tomto případě žáci v prvních čtyřech ročnících plní povinnou školní docházku). Absolutoriem na konzervatoři dále student ukončí krátký cyklus terciárního vzdělávání. Žákům, kteří se vzdělávají na konzervatoři, jsou však věnovány samostatné tabulky a nejsou zahrnuti v celkových počtech žáků středního vzdělávání. Střední vzdělávání lze dále dělit na odborné (zahrnuje školy zaměřené na určitý obor s cílem připravit žáky na výkon konkrétního povolání) a všeobecné (zahrnuje zejména gymnázia a cílem je připravit žáky pro další studium). Střední vzdělávání se řadí do vyššího sekundárního vzdělávání, ovšem s výjimkou šestiletých a osmiletých gymnázií a osmiletých konzervatoří, ve kterých si žáci v nižších ročnících plní povinnou školní docházku spadající do nižší sekundární úrovně.
Střední vzdělání (bez výučního listu a bez maturity)	Střední vzdělání se dle Školského zákona (č. 561/2004 Sb., § 58) řadí do širší kategorie středního vzdělávání a jsou jím označovány (zpravidla dvouleté) studijní programy ukončené závěrečnou zkouškou (tj. bez získání výučního listu či maturitního vysvědčení). Do tohoto druhu vzdělávání patří také 1 až 2 leté vzdělávání v oboru rodinné školy, které je určeno pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení.
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou	Ukončením tohoto typu vzdělávání absolvent získá maturitní vysvědčení. Toto vzdělávání je realizováno ve dvou základních formách: – Střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecné má neprofesní charakter a je určeno pro přípravu žáků na další studium. Jedná se zpravidla o obory gymnázií, jejichž studium v rámci denní formy vzdělávání trvá čtyři roky (pro absolventy základních škol), příp. šest či osm let, kdy žáci v nižších ročnících plní povinnou školní docházku. – Střední vzdělávání s maturitní zkouškou odborné je přípravou na konkrétní povolání či skupinu povolání a denní forma trvá čtyři roky.

Střední vzdělávání s výučním listem	Střední vzdělávání s výučním listem se dle Školského zákona (č. 561/2004 Sb., § 58) řadí do středního vzdělávání odborného zaměření (jedná se o přípravu na konkrétní povolání) a žák jej získá úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem (§ 84).
Studenti	Jako studenti jsou označováni účastníci vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání. Účastníci základního a středoškolského vzdělávání jsou oproti tomu oficiálně označováni jako žáci. Studenti vyšších odborných škol nejsou uváděni v počtu fyzických osob, ale v počtu studií. Výjimkou je pouze třídění dle národnosti, v rámci kterého jsou studenti vyšších odborných škol vykazováni ve fyzických osobách. Oproti tomu studenti vysokých škol jsou, s výjimkou dvou vysokých škol státních, vykazováni ve fyzických osobách (v případě vysokých škol státních se jedná o počty studií). Pro správné pochopení statistických ukazatelů je důležité si uvědomit, že jeden student může být zapsán do více druhů a forem vzdělávání, studijních programů apod., a to i ve více školách najednou. Celkový počet studentů uváděný ve fyzických osobách tedy nemusí odpovídat součtu studentů v dílčích kategoriích. Počet studentů vysokých škol se vykazuje k 31. prosinci daného kalendářního roku, počet studentů vyšších odborných škol k 30. září daného školního roku.
SVP (speciální vzdělávací potřeby)	Podle Školského zákona (č. 561/2004 Sb., § 16) je dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami patří žáci se zdravotním postižením dle § 16 odst. 9 Školského zákona, žáci s jiným zdravotním znevýhodněním, s odlišnými kulturními a životními podmínkami, s prodlouženou délkou vzdělávání a s upravenými výstupy. Při interpretaci počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně v dělení dle druhu postižení, je třeba mít na paměti, že absolutní nárůsty v jednotlivých kategoriích nemusejí vždy vypovídat o vyšším výskytu zdravotně postižených či dětí s poruchami v populaci. Čísla mohou být ovlivněna změnami v systému, vzdělávací politice či metodice vykazování. Např. zavedení výhod či úlev pro žáky se SVP může mít za následek vyšší zájem o oficiální potvrzení diagnózy, může docházet k rediagnozikám postižení z jedné kategorie do jiné apod. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mohou být integrováni do běžných tříd běžných škol, nebo pro ně mohou být na běžných školách zřízeny speciální třídy, popř. navštěvují školy určené přímo pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
Šestiletá konzervatoř	Do šestiletých konzervatoří nastupují žáci, kteří mají splněnou povinnou školní docházku. Nejdříve po čtyřech letech studia skládají maturitní zkoušku (tj. dokončí střední vzdělávání), na konci šestého roku studia skládají absolutorium a získávají titul Dis. (tj. dokončí vyšší odborné vzdělání na konzervatoři). Viz též pojem konzervatoř.
Šestileté gymnázium	Šestileté gymnázium se řadí do kategorie středního vzdělávání všeobecného zaměření a poskytuje nižší (1. až 2. ročník) a vyšší (3. až 6. ročník) sekundární vzdělávání. Šestileté gymnázium bývá spolu s osmiletým gymnáziem též označováno jako víceleté gymnázium (viz též výklad k pojmu gymnázium).

Škola	Za školu se považuje subjekt zapsaný do rejstříku škol a školských zařízení s vlastním rezortním identifikátorem. V průběhu času mohou tyto subjekty vznikat a zanikat nejen z důvodu založení nové školy, příp. jejího zrušení, ale též sloučením dvou či více škol pod jedno ředitelství, příp. rozdělením jedné školy do více samostatných právních subjektů, z nichž každý má své ředitelství. Pro správné pochopení statistických ukazatelů je důležité si uvědomit, že jedna škola může nabízet více úrovní, druhů a forem vzdělávání, vzdělávacích programů apod. Z tohoto důvodu může být jedna škola započtena do více kategorií, kterým odpovídá.
Škola běžná	Jedná se o školy, které nejsou přímo samostatně zřízené pro děti/žáky/studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a mají tudíž minimálně jednu běžnou třídu. Mimo běžných tříd však mohou být v běžných školách i speciální třídy, příp. zde může docházet k integraci dětí/žáků/studentů se SVP do běžných tříd.
Škola pro žáky se SVP (speciální škola)	Jedná se o školy samostatně zřízené pro děti/žáky/studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) složené výhradně ze speciálních tříd. Speciální škola má 10 ročníků, které se dělí na první stupeň (6 ročníků) a druhý stupeň (4 ročníky).
Školní rok	Školní rok se sleduje v případě mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol, dále také v případě konzervatoří a dalších školních zařízení (ZUŠ, školní knihovny, družiny apod.). Začíná 1. září a končí 31. srpna následujícího kalendářního roku. Statistické údaje za daný školní rok jsou v této publikaci zpravidla uváděny dle stavu k 30. září.
Učitel	Pod pojmem „učitel“ jsou v tabulkách označeni všichni pracovníci s přímou vyučovací povinností, včetně ředitele školy a jeho zástupce. Učitelé se řadí do širší kategorie pedagogických pracovníků. V tabulkách nejsou uváděny počty osob, ale jejich přepočtené počty na plně zaměstnané, a sice ke dni 30. září daného školního roku.
Víceleté gymnázium	Víceletými gymnázii jsou ta gymnázia, která kromě čtyř ročníků odpovídajícím vyššímu sekundárnímu vzdělávání zahrnují též 2 či 4 ročníky odpovídající nižšímu sekundárnímu vzdělávání, tedy povinné školní docházce. Jedná se tedy o šestiletá a osmiletá gymnázia, která se řadí do středního vzdělávání s maturitní zkouškou. Viz také pojem gymnázia, kam žáci nastupují po absolvování 5. respektive 7. ročníku základní školy.
Výchovný ústav	Výchovný ústav je školským zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Dle § 14 zákona č. 109/2002 Sb. pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou, pro děti s uloženou ochrannou výchovou, pro děti, které jsou nezletilými matkami (a pro jejich děti), a pro děti, které vyžadují výchovně léčebnou péči, popřípadě se ve výchovném ústavu pro tyto děti zřizují oddělené výchovné skupiny.

Vyšší odborná škola	Vyšší odborná škola poskytuje vyšší odborné vzdělávání, které rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu student dosáhne stupně vyššího odborného vzdělání s titulem Dis. Délka studia na vyšší odborné škole v denní formě je 3 roky včetně odborné praxe, u zdravotnických oborů vzdělání až 3,5 roku. Viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 92).
Vyšší odborné vzdělávání	Vyšší odborné vzdělávání se realizuje především na vyšších odborných školách a úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu student dosáhne stupně vyššího odborného vzdělání s titulem Dis. (viz Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 92). Dále lze titul Dis. získat též na konzervatoři, a sice úspěšným ukončením šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu (viz § 87 Školského zákona (č. 561/2004 Sb.)). Takový žák dosáhl vyšší odborné vzdělání v konzervatoři.
Základní škola	Vzdělávání v základní škole je součástí povinné školní docházky a zahajují je děti ve věku šesti let, v případě dětí s odkladem povinné školní docházky o jeden rok později. Školní docházka je na základní škole rozdělena na první a druhý stupeň, kdy první stupeň zpravidla zahrnuje 1. až 5. ročník, druhý stupeň pak 6. až 9. ročník. Výjimku tvoří vzdělávání v základní škole speciální, kde první stupeň je tvořen 1. až 6. ročníkem a druhý stupeň 7. až 10. ročníkem.
Základní umělecká škola	Základní umělecké školy poskytují základní umělecké vzdělávání v jednotlivých uměleckých oborech a připravují žáky pro vzdělávání ve středních školách uměleckého zaměření a v konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením. Základní umělecká škola organizuje přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé. Více viz Školský zákon (č. 561/2004 Sb., § 109).
Základní vzdělávání	Do základního vzdělávání spadá výuka na základních školách a v nižším stupni víceletých gymnázií a osmileté konzervatoře, neboli povinná školní docházka.
Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	Školskými zařízeními pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy jsou dle zákona č. 109/2002 Sb., diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Zařízení poskytují péči, kterou dětem jinak poskytují osoby odpovědné za výchovu, a sice dětem s nařízenou ústavní výchovou či s uloženou ochrannou výchovou a dětem, u nichž bylo nařízeno předběžné opatření. Zařízení poskytují speciálně pedagogické a psychologické služby také ambulantní formou, a to dětem, které pobývají mimo zařízení podle § 23 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 109/2002 Sb.
Zdravotní postižení	Dle § 16 odst. 9 Školského zákona se rozlišují následující druhy zdravotního postižení: mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové, závažné vady řeči, závažné vývojové poruchy učení, závažné vývojové poruchy chování, souběžné postižení více vadami a autismus.
Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou se řadí do středního vzdělávání. Trvá 1–2 roky v denní formě a je určené uchazečům, kteří již úspěšně složili maturitní zkoušku, ovšem v jiném oboru vzdělávání.

Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem	Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem se řadí do středního vzdělávání, trvá v denní formě 1–2 roky a je určené pro uchazeče, kteří již získali maturitní vysvědčení či výuční list, ovšem v jiném oboru vzdělání.
Zřizovatel školy	Školské instituce od předškolního vzdělávání po vyšší odborné vzdělávání mohou zřizovat veřejné instituce, tj. kraj, obec či dobrovolný svazek obcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, nebo jiný rezort státní správy, nebo neveřejné instituce, tj. církve a privátní sektor (viz. Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 8).
Žáci	Žáky jsou označováni účastníci základního vzdělávání a středního vzdělávání, včetně konzervatoří. V rozlišení dle pohlaví jsou to "dívky" a "chlapci". V této publikaci (a ve statistikách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) nejsou žáci uváděni ve fyzických osobách, ale v počtech „studií“. Žáci, kteří studují dvě školy, případně dva vzdělávací obory apod., jsou tedy do celkového počtu zahrnuti dvakrát. Takových žáků je však zanedbatelný počet. Výjimkou je pouze třídění dle národnosti, kde jsou žáci vykazováni ve fyzických osobách.
